

Leidraad bedreigt kwaliteit rechtshulp

Op basis van de Leidraad extra urenzaken wil de Raad voor Rechtsbijstand niet meer betalen voor allerlei zaken die noodzakelijk zijn voor fatsoenlijke rechtshulp. Vanwaar deze niet-onderbouwde nieuwe beleidlijn?

.....
Marq Wijngaarden
 advocaat te Amsterdam¹
 .....

De in het regeerakkoord aangekondigde bezuinigingen op de gesubsidieerde rechtshulp hebben veel stof doen opwaaien. Maar het slechte nieuws komt niet alleen uit Den Haag: de Raad voor Rechtsbijstand komt in de *Leidraad extra urenzaken* met nieuw beleid voor bewerkelijke zaken (art. 31 Wet op de Rechtsbijstand). In de brief van begin januari stelt de Raad dat het alleen gaat om uniformering van de afhandeling en beoordeling van bewerkelijke zaken. Bij bestudering van de *Leidraad* en van het volledige rapport, waarop de *Leidraad* is gebaseerd,² blijkt er echter meer aan de hand. Het is ook een initiatief tot bezuiniging op de rechtshulp. De advocatuur en het ministerie van Justitie waren bij deze ingrijpende beleidswijziging niet betrokken.

Geen toetsingskader?

Als belangrijkste oorzaak van ‘het probleem’ – de grote verschillen tussen de Raden onderling – wordt het ‘ontbreken van een gedeeld objectief en materieel beoordelingskader’ aangewezen. Maar: in de advocatuur ontbreekt zo een beoordelingskader voor de beoordeling van advocatendeclaraties helemaal niet. De Orde van Advocaten kent bij geschillen omtrent declaraties een begrotingsprocedure, waarbij een begrotingscommissie de (redelijkheid van de) declaratie van de advocaat beoordeelt. Hiermee worden advocaten al van oudsher door andere advocaten gecontroleerd, in een objectief en materieel beoordelingskader. Ook de Raden voor Rechtsbijstand kennen deze procedure: in het ressort Amsterdam worden urenspecificaties in bewerkelijke zaken van toege-

voegde advocaten, bij twijfel aan de juistheid en ook steekproefsgewijs, in samenwerking met de Orde van Advocaten in deze begrotingsprocedure beoordeeld.

De Werkgroep verwacht dat ‘het aantal aanvragen bewerkelijke zaken zal afnemen’. Als dit nu al vaststaat, ligt de prioriteit van de Raden dan bij de juiste behandeling, of bij vermindering van de aanvragen?

Advocatenwerk is veelal maatwerk. De ene zaak is de andere niet, de ene cliënt is de andere niet, de ene tegenpartij is de andere niet: het aantal variaties is eindeloos. Geschillen over declaraties vormen dan ook het leeuwendeel van de tuchtrechtelijke klachtprocedures. Daarin wordt de declaratie van een advocaat integraal beoordeeld door andere advocaten. Ook dit is maatwerk. En dit nu is lastig voor een ambtelijke organisatie als de Raad voor Rechtsbijstand, waarin geen advocaten werkzaam zijn. Ambtelijke organisaties willen heldere en uniforme regels hebben, die op alle voorkomende situaties kunnen worden toegepast. Aldus beschouwd leent de advocatuur zich op zichzelf reeds moeilijk voor ambtelijke beheersing. Daardoor zal het ‘objectief en materieel beoordelingskader’ diep ingrijpen in de kwaliteit van de rechtshulpverlening.

‘Rechts’hulp

De kwaliteit wordt bijvoorbeeld geraakt doordat alle factoren die herleidbaar zijn tot de persoon(lijkheid) van de cliënt, inclusief taalproblemen en psychische stoornissen, vooraf worden aangemerkt als ‘geen reden om feitelijke complexiteit aan te nemen’. Maar de relevante feiten loskrijgen van een getraumatiseerde of psychotische asielzoeker, kost extra tijd én is noodzakelijke rechtshulp. Een ingewikkelde juridische situatie met alle mogelijke procedures uitleggen door middel van een tolk kost extra tijd, het is niets anders dan noodzakelijke rechtshulp. Dat geldt ook voor het communiceren met mensen met een psychotische

.....
 1 Bij Böhler Franken Koppe Wijngaarden Advocaten. De uitgebreide tekst van dit artikel kan bij de auteur worden opgevraagd.
 2 Alle stukken zijn te vinden op www.rvr.org.

of persoonlijkheidsstoornis: het TBS-circuit, met al zijn medische termen. Het vooraf categoriaal uitsluiten van zulke omstandigheden voor vergoeding van bewerkelijke zaken zal tot gevolg hebben dat advocaten op dit aspect van hun *rechtshulp* zullen moeten gaan beknibbelen (waarom drie keer uitleggen als je ook een briefje kunt sturen?).

Dit aspect wringt vooral omdat ook contacten met familieleden van rechtzoekenden niet meer worden vergoed. Strafpleiters weten al lang dat veel contacten met gedetineerde cliënten via de familie lopen (dat scheelt de advocaat en de Raad veel reistijd). Als die tijd niet meer wordt vergoed, zal dat hetzij de communicatie met de cliënt en daarmee de kwaliteit van de rechtshulp schaden, hetzij leiden tot meer bezoeken aan de cliënt – en navenant meer gedeclareerde spreektijd en reistijd – ofwel meer kosten bij gelijke kwaliteit.

Andere beperkingen

Voor het 'doornemen' van het strafdosier in omvangrijke zaken wordt een snelheid van 3 pagina's per minuut, maximaal 180 pagina's per uur, gehanteerd. Dat is los van het bestuderen van relevante delen uit het dossier, maar wat onder 'doornemen' moet worden verstaan en waar de grens met 'bestuderen' ligt, blijft in het midden. De ervaring leert dat het 'doornemen' vooral voor de voorgeleiding bij de R-C gebeurt (meer tijd is er dan ook niet). Na de voorgeleiding wordt het dossier grondig bestudeerd. Alleen delen die voor de eigen cliënt niet relevant zijn, worden dan nog gescand op de naam van de cliënt en dergelijke, maar niet alle dossiers hebben zulke delen. Het lijkt er sterk op dat de Raad juist voor het bestuderen van omvangrijke dossiers de norm van 180 pagina's per uur wil gaan hanteren, een norm die irreal is en in het rapport ook niet wordt onderbouwd.

Ook opsporingswerkzaamheden worden niet meer vergoed, maar rapport noch *Leidraad* vermeldt wat dat zijn. Het spreken met getuigen, het bezichtigen van de locus delicti, het zelf opvragen en bestuderen van telefoongegevens

Een ingewikkelde juridische situatie door middel van een tolk uitleggen kost extra tijd en het is niets anders dan noodzakelijke rechtshulp

bij providers: het zijn allemaal werkzaamheden die noodzakelijk kunnen zijn voor het verantwoord verlenen van rechtshulp.

Bij waarneming tijdens ziekte, vakantie en dergelijke wordt enkel nog het vervangende werk zelf en niet meer de voorbereiding daarop vergoed. Waarneming vindt vooral plaats op zittingen en getuigenverhooren. Een zitting of verhoor waarnemen zonder ten minste basiskennis van het dossier, zodat op onverwachte ontwikkelingen kan worden gereageerd met kennis van zaken, staat gelijk aan het verwaarlozen van de belangen van de cliënt.

Opvallend is ook dat de Raad tijd voor de zogenoemde 'puntbriefjes', briefjes aan cliënten ter begeleiding bij stukken, niet meer zal vergoeden. Deze werkzaamheden worden van 'administratieve aard' geoordeeld. Worden stukken niet aan de cliënt gezonden, dan is dat tuchtrechtelijk verwijtbaar: de advocaat is verplicht deze stukken toe te zenden. Onder zo een tuchtrechtelijke verplichting dient handelen toch al gauw als *rechtshulp* te worden aangemerkt.

Vaststaand feit

Waar tot voor kort een 'meer dan gebruikelijke' feitelijke of juridische complexiteit voldoende was voor toekenning van extra uren, wordt nu gesteld dat de toestemming alleen in uitzonderlijke gevallen verstrekt kan worden: meer dan

forfaitair mag in principe niet meer. Ook in de praktijk van alledag is dit merkbaar: in gesprekken met medewerkers van de Raad, in gesprekken met advocaten, en in perspublicaties (*de Volkskrant*, 7 en 8 januari 2008), wordt duidelijk dat iedere zaak voortaan een standaardzaak is en dat veel van het normale advocatenwerk niet meer wordt vergoed door de Raad.

Dat de kwaliteit van de rechtshulp aan de minder vermogende burgers hier ernstig onder zal lijden, is voor een groot deel van de balie een vaststaand feit. Sommige advocaten zullen bepaalde inspanningen niet meer verrichten, andere zullen de ingewikkelder zaken en cliënten aan de poort weigeren, weer andere zullen zaken pas eerst op toevoeging willen doen nadat een deel van de noodzakelijke werkzaamheden op betalende basis is verricht.

Wantrouwen

De nieuwe *Leidraad* is bedoeld als oplossing voor een ambtelijk probleem, een vermeend tekort aan eenvoudige en makkelijk toepasbare regels, waarvoor al een oplossing bestaat: de begrotingsprocedure van de Orde van Advocaten. Die procedure is zeer bewerkelijk en kost veel tijd. Wellicht dat de Orde van Advocaten de Raad behulpzaam kan zijn bij het vinden van een eenvoudiger variant, waarbij toezicht op de redelijkheid en doelmatigheid van gedeclareerde uren kan plaatsvinden – in plaats van een categoriale uitsluiting vooraf.

Het is onbegrijpelijk dat de Orde van Advocaten (vertegenwoordigend orgaan van de enige klanten van de Raden voor Rechtsbijstand: de advocaten) niet is betrokken bij het ontwikkelen van zulke voor de kwaliteit van de rechtshulp ingrijpende beleidswijzigingen, op een terrein waarop de orde veel expertise in huis heeft. Daaruit blijkt wantrouwen van de Raden voor Rechtsbijstand jegens de advocatuur als geheel. Ook daarvoor is in het rapport geen onderbouwing te vinden.